

Landskap: *SKÅNE* Upptecknat av: *Emil J. Söderman*  
Härad: *BJÄRE* Adress: *Örenstorp Hof.*  
Socken: *VÄSTRA KARUP* Berättat av: *Johannes Bengtsson*  
Uppteckningsår: *1929* Född år  i

Uppteckningen rör

|                                      |           |
|--------------------------------------|-----------|
| <i>Fättchög ö kung.</i>              | <i>1</i>  |
| <i>Slaget vid Srenskund 1790</i>     | <i>4</i>  |
| <i>Stormningen vid Leipzig</i>       | <i>8</i>  |
| <i>Skeppsbrott. ö räddningsbragd</i> | <i>12</i> |

Landskap: *Skåne* Socken: *Västra Karup*  
Fullständigt namn: *Johannes Bengtsson*  
Född den *1* år *18* på *Ståttaryds by*  
i *Västra Karup, Skåne* (gård eller by)  
Yrke: *lullerudkar* (socken och landskap) Bisyssla: *—*  
Bosatt å följande platser: *enbart V. Karup, Skåne*  
(socken, landskap, tid)

Bor nu *Ståttaryd ad. Ramsjöstrand*  
(gård eller by jämte postadress)  
Faderns namn *Bengt P. Sörnsson* född  
Moderns namn: *?* född  
Sedan huru länge är släkten känd: a) fädernet *ad. Gustaf m. skib* b) modernet?  
Närmare upplysningar om släkten: *farfadern hette Ivar Hallengren*  
*och farfarens hette Ola Hallengren* (t. ex. inflyttning, yrken m. m.)

Sagesmannens barndom: *vid jordbruk i hemmet*  
(el. upptecknarens) (syssetsättning, syskon)  
skolgång *fast på skola.*

Läsning: .....

(böcker, tidningar m. m.)

Resor: .....

Har sagesmannen sina hägkomster efter vissa personer? Vilka? .....

(el. upptecknaren)

Deltagande i föreningslivet: .....

Förtroendeuppdrag: .....

Övriga upplysningar: .....

Död den .....

(år och dag)

Ant. av

Dessa uppgifter ha insänts av: .....

(namn och fullständig adress)

år 1929

ACC. NR. 2301

Landskap: Skåne

Härad: Bjäre

Socken: Västra Karup

Uppteckningsår: 1928

Upptecknat av

Adress:

Berättat av

Född år

Emil H. Söderman

Johannes Skof

Johannes Bengtsson

i Västra Karup

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

1

(16 sidor)

2301

Ättehögen

Om krigs-

dag och

strider

Bjäreboor

i krig.

Skuggbroar

i värdnings-

bragd.

Uppteckningen rör

På den fornminnesrika Bjäre-halvön finnes  
m.a. många ståtliga minnen från försvarens  
nåraliga de stora ätteshögarna, bland vilka  
en av de största i Skåne borde vara den vid be-  
kant "Dagshög", belägen nära Skalderrillens  
strand på Färrelöfs allmänning i Västra Karup.  
Om denna i nyemeraude gravhöj lär det enligt  
en gammal dansk verkund berättas följande:  
På den tiden, då Sverige ännu styrdes av p.k.  
fylkare kom ungars- en ungefär över vårt landskap  
på lunda någon gång under rikings-tiden

Skriv endast på denna sida!

2. (800-1050 e Kr.) regerade i Skåne en Konung  
vid namn Dag. Denne ville - av orsaker, an-  
ledning - g. underordna sig den maktlige Ups-  
ala Konungen, var för denne på en förmål  
här av kletting blod och hållämnings för att med  
vapenmakt bevinga Konung Dag och hans  
trupper. Dessa tvingades emellertid att reti-  
rera, jämte sin Konung mer mot Skeldersvikens  
strand, där de nödgades stanna för att upptaga  
en avgärande kraftmätning med sina fiender.  
Denne slutade på, att Konung Dag och hans truf-  
per levo slagna, och Konungen själv stupade  
i striden, varefter denne jämte de dödliga stupa-  
de Rånepar levo jordade i den väldiga gravhöj,  
som än i dag kallas Konung Dags namn. —  
Uppå högen finnes en mindre förhöjning

3. med en låg omgivande vall, där man enligt  
traditionen under farna öfretider hade  
uppförd tält vid bevakning af Kust-  
sträckan. —

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

3.

2301

ACC. NR. ....

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Emil Söderman*  
 Härad: *Bjäre* Adress: *Svenstorp, Skå.*  
 Socken: *Västra Karup* Berättat av: *Johannes Bengtsson*  
 Uppteckningsår: *1929* Född år: *i Västra Karup*

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

4.  
2301

*Bjärebon*  
som var  
med i slaget  
vid Svensk-  
SH 201790.

Uppteckningen rör *Bjäre-bon Ola Hallengrens i Västra Karup*  
*deltagande i slaget vid Svenskound d. 9 juli 1790.*

(se Emph. Sön. 7 sept. 1929) — — — — —

— — — "Efter tid efter 'Vikingska galoppet'"  
 sammadrabbade den tyska flottan och den svenska  
 skärgårdsflottan jämte en till dess utlänst förstärk-  
 ning från stora örlogsfloktan, och då allt kampades  
 det arktiska sjöslag, som vår historia har att för-  
 tälja. Den 9 juli kl. 9,30 på morgonen började striden,  
 vilken slutade först kl. 10 på kvällen, och inom denna  
 tid hade svenska flottan, under befäl av Konungen  
 själv, efter en mörk och strid vunnit en lysande

Skriv endast på denna sida!

2.

seger över den vid sjöslagets början segerrika  
ryska flottan. I denna valdiga sjödräkning  
var det, som befärsken Ola Hallungson fello, i  
ådagaläggande stort mod och tapfverhet. Han var  
för sjöslagets början kaptenan ombord på örlogsfar-  
tyget "Dygden", som förde många kanoner. I den stora  
krutbrotten och under stridens hetta var "Dygden" skild  
från den övriga delen av flottan såväl såg sig snart om-  
ringad af sex ryska fartyg, och då begynte en frukt-  
lösen värd kanonad. På det svenska krigsskeppet sto-  
do nio man vid varje kanon, vilka utom död och förödelse  
bland de omringande ryska skeppen, af vilka  
en erhöles svår skadad och blev redlös, en del af  
den främre riggen nedskuten, och de övriga skötos i  
sankt. "Dygden" hade emellertid också under den ojämnade  
striden erhållit högst betydande skador: masterna  
voro nerskjutna och hela riggen med tackel och tag

3. Leiddade ett enda ordvigt vörsvär på det av blod med  
sudlade, däcked. Skallungen, som under den hela strid-  
den stått vid en av Kanonerna var till sist, som han  
sedan själv berättar, "kredde man" - de övriga dock  
hade stupat. Närvidt Rom hade gälfestyrka väl till  
pass. Slutligen måste han själv sköta Kanonen, och  
efter varje omfyllning av denna skulle han sina breda  
skuldror mot densamma och förde den åter in i skott-  
läge. "Sagden" var dock omsider en flytande vrak, sedan  
den erhållit utse mindre än 78 skott i vattenlinjen -  
men då var striden ändad - varför de överlevande må-  
ste uppgjuda sina sista krafter för att söka räta de  
många skottkålen, varvid de använde sig av långs-  
ligt därtill var, som de lyf. Rads guskaffa. Matrosen  
lät t. o. m. flera var signatur fartygets sidor, sittan-  
de i Skinnpåsar, för att därifrån ledraga till arbetet  
med att hålla fartyget flytande. Den striden var

4

slutad och hjälps Rande anlända. Huru fien fortät  
fir även, att då Kruttröken något skingrats och  
"Dygden" lyftats av fjärda sina fiender, de blevo be-  
skjutna av det svenska chefsfartyget, när man om-  
bord å detta trodde, att "Dygden", som ej visade flagg,  
var ett fiendtligt fartyg. Slutligen lyftades man på däck  
upprisa en stång med den svenska flaggan, och  
inom kort blev besättningen, som kämpat med  
den största tapperhet, och handtagen av sina  
landsman. —

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

7.

2301

ACC. NR. ....

Landskap: Skåne Upptecknat af Emil J. Öderman  
 Härad: Bjäre Adress: Srensbo Hof  
 Socken: Västra Karup Berättat af Johannes Bengtsson  
 Uppteckningsår: 1929 Född år i Västra Karup

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

8

2301

Uppteckningen rör En Bjäre-bos deltagande i storm-  
ningen av Leipzig under Napoleon I:s tid.

Bjäreborna  
i stormning  
en av Leipzig.

Under Karl XIV. Johans deltagande i det stora  
 Briget mot Napoleon tillämpades de mest avgörande  
 drabbningarna vid Grossbeeren, Jena och  
 Leipzig. Vid den sistnämnda stadens stormning,  
 som utgjorde slutakten i det väldiga Rigsdramat,  
 deltog även svenska trupper, däribland Vendes  
 artilleriregemente under överste Karl von Bar-  
 dells befäl. — — — I det stora tragedi-  
 slaget vid Leipzig 16-18 och 19 okt. 1813 lyngade

Skriv endast på denna sida!

2 Carlwills åskov. Hans ardonnans vid denna tid var  
Gjäre-bon Iven Hallungen, som till den förutnäm-  
nde Ole Hallungen, vilken berättat, att då överstens  
stora seruna häst höll på att sälla sig fast i Rarr utan-  
för Veijezig, ville han flyta häst med sin ardonnans,  
som red en mindre och lättare. Han försäljer vidare från  
störningen av Veijezig, att då vendes artilleri-  
gementet att anfrang, att sina Kanoner spela mot  
ett par av stadens dubbla järnportar, han gick fram  
till sin överste och begärde om tillstånd att på ladda maku-  
kanonerna med dubbla ~~stora~~ laddning. Denne svarade  
att då, att ardonnansen fick göra detta men på eget an-  
svar. - En artillerist lyftade under tiden och hade  
komma fram till portarna, och kring vilkas lås han hö-  
rade en stor Cirkel. Därefter rikades en koncentrerad  
eld mot denna punkt, och efter en fruktansvärd  
kredse salva störtade portarna samman under

3.

stort brak. Artilleriet köide då genom den på det  
 ta såll öppnade kreschen i stadsmuren in i staden,  
 med de avbröstade kanonerna sköto skott på skott,  
 som svepte genom den av skräcks lagna människor  
 fyllda gatan. Helt utom berättas vidare: "Så  
 huse Rastades massor av Rök och vatten med på  
 oss, där vi lågade fram. På grund av detta den civila  
 befolkningens deltagande i gatus striden gav Garde  
 — vid den tiden general — vilken f. ö. under det stora  
 Napoleoniska kriget gjort sig känd för sin skicklighet  
 men även för sin grymhet och hänsynslöshet —  
 till folk tillåtelser till en tiuumas plundring i staden  
 och inom den tiden blev många av dem en förmögen  
 man." Han har också berättat om, huru Napoleon  
 som från en av stadens torn såg de svenska trups  
 pernas intåg i ~~staden~~ därvid skulle ha yttrat:  
 "Ja, tror det regnar" Svenskar från himmelen

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

10.

2301

4. Ty jag ser inga andra än blå trupper."

En Hallusien fick salunda även vara med  
om de bevisade Napoleons återtag med spinnor-  
na av sin här — en återtag, som betydde ingenting  
mindre än Europas befrielse.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

11.

2301

ACC. NR. ....

Landskap: *Skåne* Upptecknat af *Emil Toderman*  
 Härad: *Bjäre* Adress: *Svenstorp Hof*  
 Socken: *Västra Karup* Berättat af *Johannes Bengtson*  
 Uppteckningsår: *1929* Född år *i Västra Karup*

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

12.

2301

Skeppsbrött

räddnings-  
bragd.

Uppteckningen rör *En Skeppsbrött vid Kusten av*  
*Skelderriken samt en därvid utförd räddningsbragd.*

Skallungrens son Bengt P. Svensson, blev  
 en dugglig järdbrukare i sin fädernesbygd i Västra Karup  
 där han föddes 1818, och äron han blev i tillfälle att  
 visa prov på mod och rådhel liksom sin fars  
 fader, om en af på Krigets blodiga slagplats bland  
 tusende dödar.

En stormig höstdag strandade en stor engelsk  
 fullriggare vid "Skelderriken" inom Pärps allmän-  
 ning (Västra Karup). Valdiga brottsjvar hade

Skriv endast på denna sida!

2. sina vidskummiga vattenmassor över det stora  
fartyget, som skakade i sina fogar, medan den  
olyckliga besättningen, som varje ögonblick trodde,  
att det skulle rädda, hade tagit sin tillflykt till  
ruggen, där de kurrat sig fast så godde förmått.  
Under tiden samlades en mängd människor på stran-  
den omkring 300 fiskare och gomar — såsom äsy-  
na vittnen till stormens raseri och krottjävners  
våldsamma anstormande mot det redliga fartyget  
men verk kunde skeppsbrottnas räddas, där de uppe  
från ruggen vinkade till de på stranden hörsade aska-  
darna, därmed begjande dem om hjälp ur Guds oröd.  
En stund senare anlände en norsk briipa från Torskov  
till räddningsplatsen. Vilka ville nu rädda sin  
liv för att om möjligt söka rädda de skeppsbrottna.  
Fiskarna och gomarerna sade: "Ne, som e livsua  
på livet, må gå." Skriv endast på denna sida! Slutligen framträdde

3

ur hopen fyra modiga bönder — tillika fiskare  
 och salunda sjöarna — : Bengt P. Svensson (Sven  
 Hallenborgs son) "Kypse Ola Peter" - Moalm och Eneman,  
 vilka på en gång förklarade sig villiga att söka rädda de  
 ombordvarande. Snipen fördes omedelbart ner till  
 strandbrädden och vidare ut i de vidsträckt  
 och fräsande brännvattensströmmarna. Här av dem satte sig  
 strax i båten, en vid rodd och två vid årarna, men en  
 Bengt P. Svensson, så långt han kunde, gick vid båtens  
 sida och stödde denna, varefter gavs han gick ombord.  
 Med de yttersta ansträngningar och under ständig  
 fara att ~~dränka~~ ~~dränka~~ ~~dränka~~ lyftades de fyra modiga  
 männen upp på båtens i lä av fartyget. snart  
 voro de ombord och klättrade upp i riggen, sedan de  
 först fastgjort en ären i land fastad lina, därifrån  
 de lyftades med hjälp av de stelfrusna skeppsbrudna  
 samt för dem ned i båten. Vid den nämnda

Skriv endast på denna sida!

 LUNDS UNIV.  
 FOLKMINNES-  
 ARKIV

14.

2301

4

Linna Kunde de nu med större trygghet föra batten  
mot land, och snart stod de alla lyckligt räddade  
på stranden. Den vackra räddningsbågen blev  
jämväl belönad av den engelska Kronan, i det de  
fyra djärva räddarna erhöles var sin medalj i silver  
än bäras i heligt band med gula tränder. På den ena si-  
dan var präglad Karl X:s bild, och på den andra stod  
resp. namn jämte orden "Öfveromliga gärningar".  
Den dag, då den höglidliga medaljutdelningen ägde  
rum i Västra Karups Kyrka, var denna fylld av  
folk, och församlingens dåvarande Ryskebörde,  
professor Übersden, höll en högstämhet till de fyra  
medverkande av deras mod och människokärlsk.

Även vid en senare tillfälle, då en partyg  
under storm strömdat vid "Rohälle" utafn dags-  
hög, tyckades, tack vare Bengt P. Svenssons mod  
och rådhel, besättningen bli räddad. - Steppskott

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

15

2301

5. inträffade f.ö. tyvärr ej så sällan i former  
vid Rusten ~~Walla~~ Sörköv och Mattaryds allmän-  
ning, liksom också på de för sjöfarande synner-  
ligen farliga Klipporna — med bräddjup invid —  
väster om Hallands Väderö.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

16.

2301